

27662 - عده زنی که در حال حاملگی طلاق داده شود

سوال

مردی با همسرش بحثش می شود و به او می گوید: تو را طلاق دادم. زن به او ناسزا می گوید و مرد هم به شکم او ضربه زده و هُلش می دهد، زن از پله می افتد و جنین پنج ماهش سقط می شود. سپس مرد از کارش پشیمان شد و به خانه پدر او می رود و از او می خواهد به خانه برگردد. پدر این خانم با من مشورت کرد که چه کار کنند و به ایشان گفتم که بگذارید از یکی از علما سوال کنم، شاید عده این خانم با سقط جنین به پایان رسیده باشد. اکنون حکم شرعی چیست؟

پاسخ مفصل

الحمد لله.

علما بر این اجماع دارند که عده زن بارداری که طلاق گرفته وضع حمل است، به دلیل سخن الله تعالی که می فرماید:

وَأُولَاتُ الْأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ

[طلاق: ۴]

(و زنان باردار مدتشان این است که وضع حمل کنند).

و همینطور بر این اجماع کرده اند که اگر آنچه زن وضع حمل کرده [یا از وی سقط شده] شکل انسانی داشته باشد عده اش با همان به پایان می رسد (المعنی: ۱۱ / ۲۲۹) و شروع شکل گیری جنین پس از هشتاد روز آغاز می شود و غالباً پس از پایان نود روز شکل گرفته است.

بنابراین، زن اگر جنین خود را در ماه پنجم بیاندازد، عده اش نزد همه علما به پایان رسیده و شوهرش پس از پایان عده نمی تواند او را به خانه خودش برگرداند.

اما می تواند در صورت تمایل هر دو، با عقدی جدید به ازدواج هم در آیند که اینجا نیز رضایت زن و حضور ولی و دو شاهد و مهریه جدید لازم است.

اما از آنجایی که مرد سبب سقط این جنین شده دو کار بر عهده اوست:

اولاً: باید کفاره قتل خطا بدهد که آزاد کردن یک برده مومن است و اگر نیافت روزه گرفتن دو ماه پی در پی، به دلیل سخن الله تعالی که می فرماید:

وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَأً فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَىٰ أَهْلِهِ إِلَّا أَنْ يَصَدَّقُوا

(و هر کس مومنی را به اشتباه کشت باید برده مومنی را آزاد و به خانواده او خوبها پرداخت کند مگر اینکه آنان گذشت کنند)

تا آنجا که می فرماید:

فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ تَوْبَةً مِّنَ اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا

[نساء: ۹۲]

(پس هر کس [برده ای] نیافت باید دو ماه پیاپی به عنوان توبه ای از جانب الله روزه بدارد و الله همواره دانای حکیم است).

ثانیاً: وی باید دیه جنینی که موجب سقط آن شده را پرداخت کند (دیه جنین، یک دهم دیه مادر اوست. دیه زن مسلمان پنجاه نفر شتر است که هم اکنون - در هنگام پاسخ دادن به سوال - شصت هزار ریال عربستان سعودی یا معادل آن برآورد می شود) در نتیجه پدر باید شش هزار ریال عربستان یا قیمت آن به دیگر پولها را به وارثان جنین بدهد، اما خود پدر بهره ای از این ارث ندارد، زیرا باعث مرگ جنین شده و قاتل از مقتول ارث نمی برد.

ابن قدامه می گوید: «اگر جانی که باعث سقط جنین شده پدرش یا یکی دیگر از وارثان باشد باید غره دهد [پنج شتر یا قیمت آن را به وارثان بدهد که چنانکه گفتیم در حال حاضر شش هزار ریال سعودی است] که خودش از آن چیزی نمی برد و باید یک برده نیز آزاد کند که این قول زهری و شافعی و دیگران است» (المغنی: ۸۱ / ۱۲).

والله اعلم وصلى الله وسلم على نبينا محمد